

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ СУЧАСНИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Коробка С.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького
м. Львів, Україна*

Сучасний етап суспільного розвитку характеризується розширенням міжнародних зв'язків, інтеграцією України в міжнародне співтовариство, розвитком міжнародної торгівлі та активізацією процесу трудової міграції. Тому існує необхідність модернізації вітчизняної вищої освіти та приведення її у відповідність до міжнародних вимог і стандартів. Сучасний ринок праці вимагає від випускників не лише глибоких теоретичних знань, а й уміння їх самостійно застосовувати в нестандартних життєвих ситуаціях

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони визначає сприяння розвитку співробітництва в галузі освіти, навчання та молодіжної політики з метою покращення взаєморозуміння, активізації міжкультурного діалогу та посилення знань щодо відповідних культур [7].

Перехід українських ЗВО на дистанційне навчання – це складний виклик для освітянського середовища, який супроводжується неабиякими труднощами і проблемами. Але глобальні тренди все ж таки свідчать на користь онлайн-навчання, тому це шанс зробити українську освіту більш конкурентоспроможною, гнучкою і якісною. У зв'язку з цим необхідно забезпечити адекватні інформаційні та комунікаційні технології на користь студентів і в рамках концепції безперервної освіти для всіх.

Якщо раніше використання цифрових технологій в організації навчання – це тренд, який є складовою частиною загального вектору розвитку системи освіти України, то в умовах сьогодення це вимушена необхідність.

Згідно із Законом України “Про вищу освіту”, дистанційною формою здобуття освіти є індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається здебільшого за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп’ютерних і телекомунікаційних технологій, що забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів і студентів на різних етапах навчання, надають майбутнім економістам можливість самостійної роботи з освоєння досліджуваного навчального матеріалу, а також проводять оцінку їх знань та навичок, отриманих у процесі навчання [6, с. 106–107]. Слід вважати дистанційну форму освіти, рівноцінною з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному за технологіями дистанційного навчання.

Викладання економічних дисциплін здійснюється у відкритому освітньому середовищі, що впливає на її якість, та визначається впливом екзогенних та ендегенних факторів. До екзогенних факторів, що впливають на якість викладання навчальних дисциплін, належать: зовнішні інституційні вимоги, запити ринку праці на різних рівнях (європейському, вітчизняному, регіональному), конкуренція вищих навчальних закладів в освітньому просторі, результати зовнішнього рейтингового оцінювання освітньої діяльності вищих навчальних закладів. До ендегенних факторів належать якість студентського контингенту, якість викладачів, якість умов і ресурсів, якість менеджменту вищого навчального закладу.

Перевагами використання дистанційної форми навчання для слухачів економічних дисциплін є: самостійне планування навчального розкладу, зменшення вартості проїзду до вищих навчальних закладів, низька вартість навчання порівняно з іншими формами навчання, можливість навчання для осіб з інвалідністю, паралельне навчання (подвійна форма навчання).

Для університетів впровадження дистанційного навчання також приносить наступні переваги: студенти з інших регіонів та міст підвищують рейтинги університетів, можливість залучення до викладання іноземних викладачів, що підвищить конкурентоспроможність університету [2, с. 163].

Водночас на практиці дистанційна форма навчання має й недоліки: обмежені технічні можливості призводять до затримку передачі аудіо, відео та зображень, а доступ до Інтернету в сільській місцевості все ще залишається складним; низька довіра до електронних засобів комунікації та навчання, учні віддають перевагу особистому спілкуванню з

викладачами; успіх навчання частково залежить від технічних навичок, таких як робота з комп'ютером, володіння програмним забезпеченням та вміння долати технічні труднощі; існує низка практичних навичок, які можна набути лише під час (невіртуальних) практичних занять та лабораторних робіт; проблеми з ідентифікацією користувачів: наразі найефективнішим способом контролю з'явилось, чи чесно і добровільно студенти складають іспити та заліки, є відеоспостереження, хоча це не завжди можливо; відсутність самодисципліни та домашня атмосфера заважають концентрації та зануренню в навчання [3; 5].

Також необхідно враховувати психолого-педагогічні особливості дистанційної освіти, а саме: зміщення акцентів на самостійну діяльність студентів; необхідність формування навичок дистанційної взаємодії (обов'язкова комп'ютерна грамотність викладачів і студентів, зокрема володіння навичками застосування різноманітних телекомунікаційних технологій, ресурсами Інтернет і професійне володіння письмовою формою мови); зміна способів взаємодії між викладачами та студентами завдяки новим інформаційним технологіям; гнучкість навчання незалежно від проживання кожного із суб'єктів та часу проведення занять, що дає можливість організувати навчання в зручний для кожного час [8].

Хоча традиційна українська система освіти вимагає реального контакту між вчителем та учнем з точки зору соціалізації, роботи в команді та розвитку комунікативних навичок, що ускладнює адаптацію до дистанційних форматів, "живе" спілкування з однолітками є необхідною складовою нормального емоційного стану молодшої людини. Нижче наведено кілька найпоширеніших причин цього. В українських університетах зростає роль викладача, який володіє всіма можливостями інформаційно-освітніх технологій і використовує їх на благо своїх студентів.

Вищі навчальні заклади потребують висококваліфікованих кадрів, які постійно займаються саморозвитком, розширюють свій технічний і методичний інструментарій та вдосконалюють навички використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Наприклад, показовою є онлайн-платформа цифрової грамотності "Дія. Цифрова освіта", яку в 2020 р. запустило Міністерство цифрової трансформації України.

З огляду на вищезазначені проблеми, важливим і необхідним для подальшого розвитку дистанційної форми навчання є забезпечення широкого доступу до комп'ютерів та Інтернету для певної частини населення. Доки не будуть вирішені питання справжньої доступності та стабільної якості, дистанційна освіта не стане підходящою формою навчання для всіх.

В той же час, дистанційна форма навчання має високі технічні та програмні витрати для університетів, а також високу якість. Її можна досягти лише шляхом інвестування у формування та постійне оновлення навчально-методичної та технологічної інфраструктури, використання передових навчальних платформ, сучасного програмного та інформаційного забезпечення, створення унікальних електронних освітніх ресурсів, які визначають якість освітнього процесу в дистанційному форматі.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014. № 37–38. Ст. 2004 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 21.03.2023).

2. Манн Р.В. Способи вдосконалення системи викладання дисципліни «Економіка підприємства» у вищих навчальних закладах із використанням дистанційних технологій навчання. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2016. № 2. С. 160–166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpush_2016_2_24. (дата звернення: 21.03.2023).

3. Маринченко Г.М. Дистанційна освіта в Україні: історія та сучасний стан. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 22. Т. 3. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/22/part_3/43.pdf (дата звернення: 21.03.2023).

4. Положення про дистанційне навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 № 40. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18> (дата звернення: 21.03.2023).

5. Прибилова В.М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. *Проблеми сучасної освіти*. 2017. Вип. 4. С. 27–36. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuedu/article/view/8791/8312> (дата звернення: 21.03.2023).

6. Рибалко А.П. Використання дистанційної форми навчання в процесі математичної підготовки студентів економістів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. Вип. 5. С. 106–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_5_19 (дата звернення: 21.03.2023).

7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 21.03.2023).

5. Хмель О.В. Психолого-педагогічні особливості системи дистанційного навчання. *Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка*. 2005. № 11. С. 181–190.